

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Liikenne 12 –suunnitelma Toimenpideohjelma

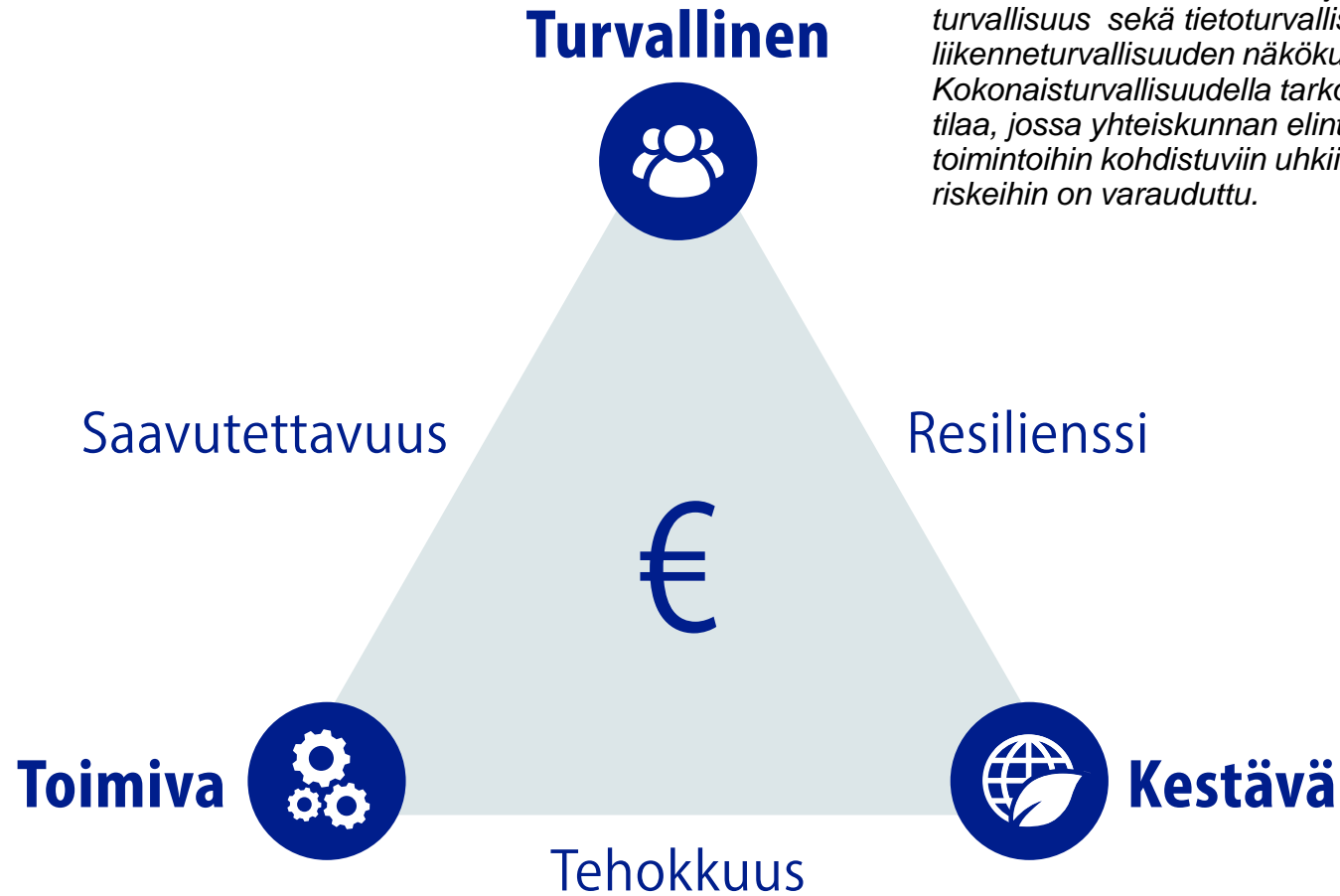
Tavoitteet ja lähtökohdat

Visio vuoteen 2050

Kestävä ja saavutettava Suomi

- Vuonna 2050 Suomen liikennejärjestelmä on toimiva, turvallinen ja kestävä sekä edullisesti kaikille väestöryhmille saavutettava.
- Taloudellisesti kestävä ja tehokas liikennejärjestelmä tukee koko Suomen saavutettavuutta ja kehitystä eri alueiden vahvuudet, elinkeinoelämän tarpeet ja luonnon kantokyky huomioiden.
- Suomesta pääsee maailmalle ja maailmalta Suomeen - nopeasti ja helposti - myös digitaalisesti. Edistykselliset innovaatiot ja uudet teknologiat mahdollistavat saumattoman liikkumisen kulkumuodosta riippumatta koko Suomessa.

Päivitetyt tavoitteet

Liikennejärjestelmän turvallisuuteen vaikuttavat tieliikenteen ja liikkumisympäristöjen turvallisuus, raideliikenteen, merenkulun ja ilmailun turvallisuus sekä tietoturvallisuus liikenneturvallisuuden näkökulmasta. Kokonaisturvallisuudella tarkoitetaan tilaa, jossa yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuviin uhkiin ja riskeihin on varauduttu.

Liikennejärjestelmän toimivuuteen vaikuttavat muun muassa matka- ja kuljetusketjujen toteutuminen, saavutettavuus, matka-aikojen ennakoitavuus sekä matkustusmukavuus. Toimivassa liikennejärjestelmässä yhteydet on järjestetty tarkoituksenmukaisesti ja kehittämiskäytännöt mietitty kokonaisuuksina liikennekysyntä ja liikkujien tarpeet huomioiden.

Liikennejärjestelmän kestävyteen vaikuttavat taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys.

Tavoitteiden priorisointi

1. Toimivuus

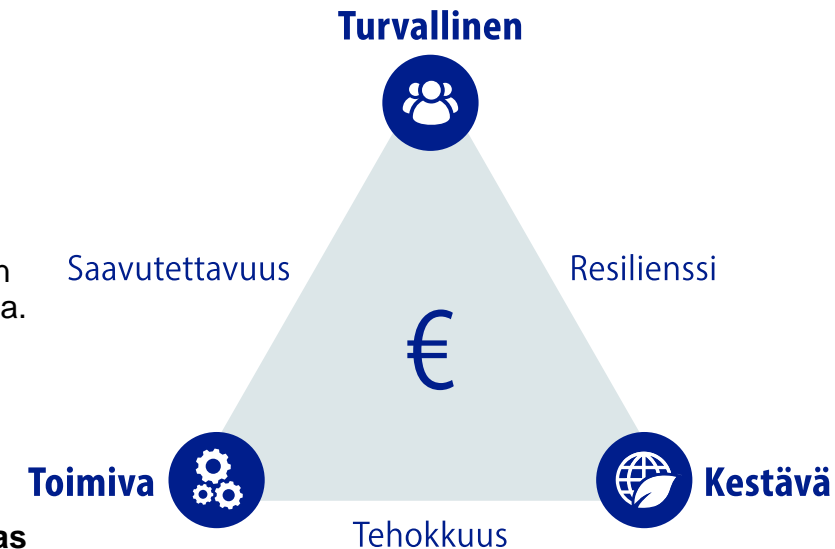
- Valtaosa resursseista allokoituu **olemassa olevan verkon** toimintaedellytysten varmistamiseen.
- Valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuuden näkökulmasta **kaupunkiseuduilla** olennainen merkitys, mutta kaupunkiseutujen liikennejärjestelmän kehittäminen on ollut pääosin kuntien ja kaupunkiseutujen vastuulla valtion keskittyessä koko valtakunnallisen liikennejärjestelmän ja kaikkien liikennemuotojen toimivuuden varmistamiseen.

2. Turvallisuus

- **Kokonaisturvallisuuden** edistäminen tukee pitkälti myös toimivuustavoitetta, muun muassa huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden huomiointi. Myös liikenneturvallisuustoimet tukevat toimivuustavoitteen toteutumista.
- Resursseista allokoituu merkittävä osa turvallisuutta tukeviin toimenpiteisiin

3. Kestävyys

- Kestävyyden osalta korostuu erityisesti **olemassa olevan** yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän **tehokas hyödyntäminen**.
- Erityisesti ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys korostuvat **olemassa olevasta** infrasta huolehtimisen näkökulmasta koko maassa
- Liikennejärjestelmäsuunnittelussa pyritään edistämään kestävä liikumisen mahdollisuuksia erityisesti kaupunkiseutujen kestävä ja tehokkaan kasvun näkökulmasta.
- **Liikkumismahdollisuuksien** osalta huomioidaan eri alueiden ominaisuudet. Turvallisuus- ja toimivuustavoitteiden saavuttamiseksi tehtävät toimenpiteet vahvistavat myös sosiaalisen kestävyden näkökulmaa.

Tavoitteista johdetut toimenpideohjelmaa ja suunnitelman toimeenpanoa ohjaavat strategiset linjaukset

Toimiva

Olemassa olevien liikenne- ja viestintäverkkojen sekä palvelujen toimivuus varmistetaan huomioimalla kilpailukyky ja kasvu, eri alueiden saavutettavuus sekä kansalaisten sujuva liikkuminen

Kaikkien **liikennemuotojen toimivuus** on olennaista valtakunnallisessa liikennejärjestelmäkokonaisuudessa.

Liikennejärjestelmän toimivuus varmistetaan hyödyntämällä digitalisaatiota ja tietoa täysimääräisesti.

Turvallinen

Liikennejärjestelmän rooli **osana kokonaisturvallisuutta** (ml. liikenneturvallisuus) korostuu.

Liikenneturvallisuustoimenpiteistä painottuvat ne, jotka osaltaan edesauttavat, että ihmisestä johtuvat virheet eivät johtaisi ihmishengen menetyksiin tai vakaviin loukkaantumisiin

Kestävä

Eri **väestöryhmien liikkumismahdollisuudet korostuvat** eri alueiden ominaisuudet huomioiden.

Painotetaan **olemassa olevan** liikennejärjestelmän ja yhdyskuntarakenteen tehokasta hyödyntämistä.

Kestävän liikkumisen mahdollisuudet korostuvat erityisesti kaupunkiseutujen tehokkaan kasvun näkökulmasta.

Toimenpideohjelman lähtökohdat 1/2

Hallitusohjelma: Hallitus sitoutuu vastaamaan päästövähennystavoitteisiin ja etenemään hiilineutraalisuustavoitteeseen ja sen jälkeen hiilinegatiivisuuteen siten, että se ei omilla päätöksillään tai politiikkatoimillaan nosta kansalaisten arjen kustannuksia tai heikennä elinkeinoelämän kilpailukykyä.

- Liikenne 12-suunnitelmassa päästövähennyksiä tarkastellaan pelkästään mahdollisten liikennejärjestelmätoimenpiteiden kautta
- Yhteensovitus Kaisu- ja EIS-valmistelun kanssa, kun se ajankohtaista

Hallitusohjelma: Huoltovarmuus on yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden perusta. Huoltovarmuuden näkökulma otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossa kaikilla hallinnonaloilla.

Hallitusohjelma: Hallituksen liikennepolitiikan tavoitteena on koko Suomen kasvun ja elinvoiman lisääminen.

Hallitusohjelma: Hallitus sujuvoittaa liikkumista riippumatta kulkumuodosta. Hallitus tunnistaa Suomen alueelliset erot ja luottaa ihmisten vapauteen valita itselleen tarkoituksenmukaisin tapa asua ja liikkua.

Hallitusohjelma: Hallitus edistää liikenne- ja logistiikka-alan digitalisaatiota ja automatisaatiota, uudenlaisten liiketoimintamallien syntyä ja hyödyntämistä sekä liikennejärjestelmän tehokkuutta.

Huomioidut käynnissä olevat työt, joilla yhteys Liikenne 12-suunnitelmaan:

- AFIR-asetuksen toimeenpano ja kansallinen jakeluinfraohjelma
- Verotuksen ja rahoituksen kokonaisuudistus
- Teollisuuspoliittinen strategia
- Aluekehityspäätös
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia
- Alueidenkäytön kehityskuva
- Henkilöjunaliikenteen kehittämistyö
- MAL-sopimukset
- Kehys- ja talousarviovalmistelu
- FISE-NODE-yhteistyö

Lähtökohdat 2/2

Huomioidut jo olemassa olevat strategiat/ohjelmat:

- Valtioneuvoston periaatepäätös liikenteen automaation edistämisestä
- Logistiikan digitalisaation periaatepäätös
- Esteettömyysvisio
- Liikenneturvallisuusstrategia ja sitoutuminen 0-
visioon
- Suomen digitaalinen kompassi
- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet
- Liikennealan kasvuohjelma

Sisällytettävä strategiat ja ohjelmat:

- Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma (hallitusohjelmakirjaus)
- Lentoliikennestrategia (hallitusohjelmakirjaus)

Suunnitteluperiaatteet

- Liikennejärjestelmän kyberturvallisuutta ja tietosuojaa ylläpidetään ja kehitetään huomioiden muun muassa teknologia- ja uhkaympäristökehitys
- Neliporrasperiaate suunnittelun tukena
- Liikenneturvallisuutta parannetaan kaikissa liikennemuodoissa kokonaisvaltaisesti nk. Safe System -lähestymistavan mukaisesti.
- Lentoliikenteen toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn vahvistaminen muuttuneessa maailmassa osana liikennejärjestelmää.

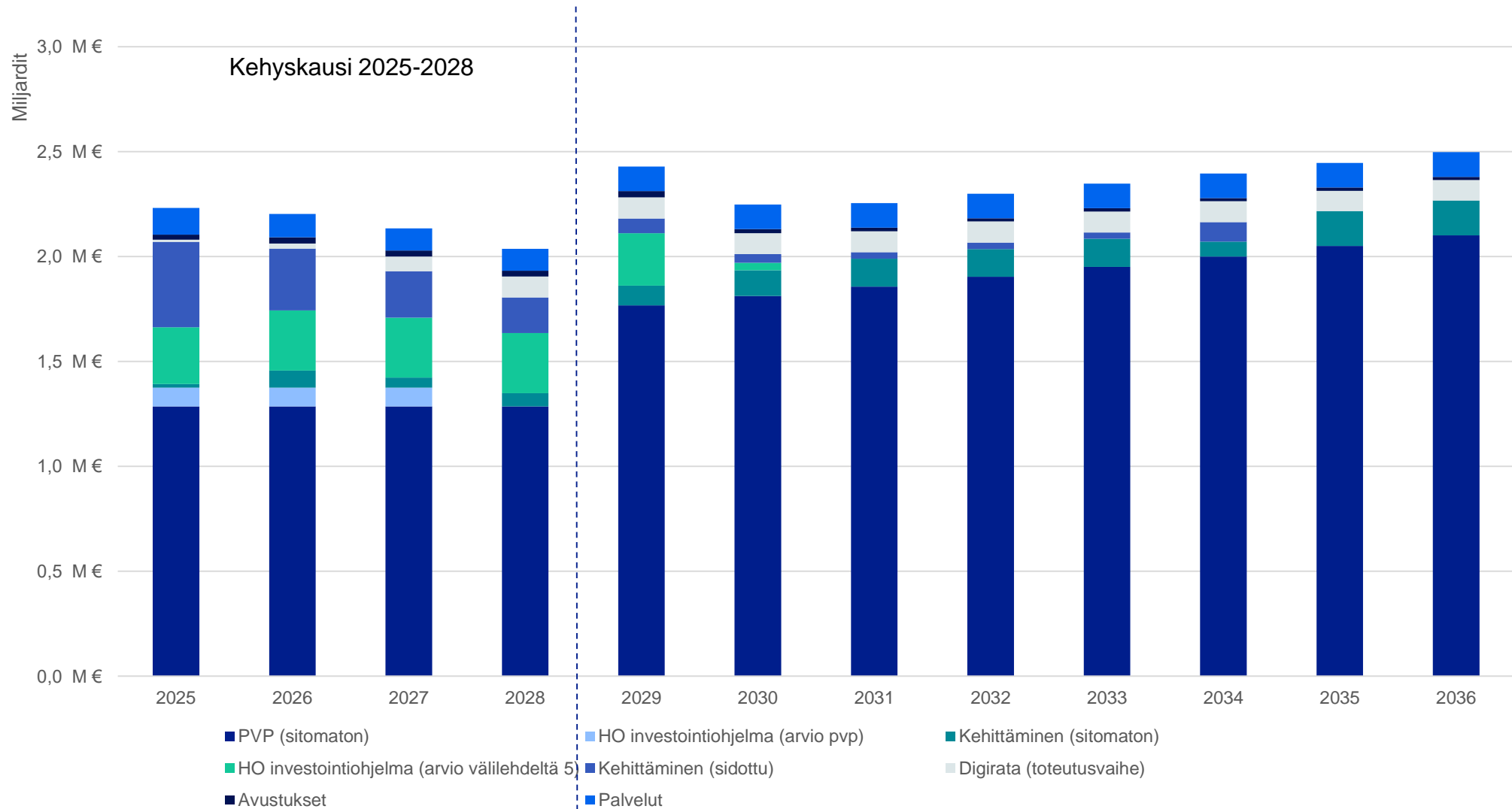
Talousraami

Vaihtoehdot ja niiden rahoitus

	Kehittävä	Valikoiden säilyttävä
Perusväylänpito	1,3 Mrd.(kehys) + 600 milj./v + ostovoimakorjaus 2,5%/v +100 milj. pieniin parantamisiin	1,3 Mrd. (kehys) + 400 milj./v + ostovoimakorjaus 2,5%/v +50 milj. pieniin parantamisiin
Kehittäminen	Väyläinfraan 170 milj./v.(kehys) +100 M€/v (Digirata) +330 M€/v	Väyläinfraan 170 M€/v(kehys) +100 M€/v (Digirata)
Kaupunkiseudut	+ 100 M€/v	-
Avustukset (infra)	8,5 M€ + kaupunkiliikennehankkeet (kehys) + 8 M€/v (säilyttävä) + 20 M€	8,5 M€ + kaupunkiliikennehankkeet (kehys) + 6 M€/v (kriittisen infran ylläpito)
Palvelut	110 M€/v (kehys)+ 42 M€/v (säilyttävä) + 50 M€	110 M€/v (kehys)+ 12 M€/v (välttämättömien palvelujen säilyttäminen)
Hallitusohjelman investointiohjelma	sitomatonta PVP:180 M€, kehittäminen: 1 600 M€	sitomatonta PVP:180 M€, kehittäminen: 1 600 M€
YHTEENSÄ 2025-2036	32,4 mrd € (ostovoimakorjaus-% ei mukana)	26 mrd € (+ ostovoimakorjaus 2,5 % ~1,56 mrd)

Rahoitusohjelma (luonnos 13.3.2024)

Rahoitusohjelma (luonnos 13.3.2024)

Uusi L12 raami	JTS 2024-2027				Arvio 2028	Valikoiden säilyttävä							
	2025	2026	2027			2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Kaupunkiseutujen yhteisrahoitus						0,0M €	0,0M €	0,0M €	0,0M €	0,0M €	0,0M €	0,0M €	0,0M €
PVP kehys	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €	1285,5M €
PVP lisäys						450,0M €	450,0M €	450,0M €	450,0M €	450,0M €	450,0M €	450,0M €	450,0M €
PVP ostovoimakorjaus (2,5 %)						32,1M €	76,3M €	121,6M €	168,0M €	215,6M €	264,4M €	314,4M €	365,7M €
HO investointiohjelma (pvp)	90,0M €	90,0M €	90,0M €										
PVP	1375,5M €	1375,5M €	1375,5M €	1285,5M €	1767,6M €	1811,8M €	1857,1M €	1903,5M €	1951,1M €	1999,9M €	2049,9M €	2101,1M €	
Kehittäminen	424,3M €	375,8M €	268,8M €	233,6M €	163,5M €	163,5M €	163,5M €	163,5M €	163,5M €	163,5M €	163,5M €	166,5M €	166,5M €
HO investointiohjelma (kehittäminen)	270,4M €	286,1M €	286,1M €	286,1M €	250,4M €	35,8M €							
Digirata (toteutusvaihe)	10,0M €	25,0M €	70,0M €	100,0M €	100,0M €	100,0M €	100,0M €	100,0M €	100,0M €	100,0M €	100,0M €	97,0M €	97,0M €
Kehittämisen suunnittelu					8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €	8,0M €
Kehittäminen	704,8M €	686,9M €	624,9M €	619,6M €	521,9M €	307,3M €	271,5M €	271,5M €	271,5M €	271,5M €	271,5M €	271,5M €	271,5M €
Junaliikenteen ostot	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €	34,9M €
Lentoliikenteen ostot	21,0M €	4,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €	1,0M €
Palvelut, Yhteysalusliikenteen ostot	19,9M €	19,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €	17,9M €
Palvelut, Yhteysalusliikenteen ostot L12 lisäys					2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €	2,0M €
Pitkämatkaisen joukkoliikenteen ostot													
Suurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuki	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €	9,8M €
Keskisuurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tuki	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €	8,1M €
Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot ja kehittäminen L12	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €	32,3M €
Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot ja kehittäminen					10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €	10,0M €
Liikkumisen ohjaus	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €	0,6M €
Kehittämishankkeet	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €	0,8M €
Palvelut	127,3M €	110,3M €	105,3M €	105,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €	117,3M €
Avustukset raideliikenne (sis. Sahansaaren tien)	14,3M €	20,3M €	18,9M €	17,4M €	14,8M €	4,2M €	1,8M €						
Avustukset yksityisteiden hoitoon ja kunnossapitoon	8,5M €	4,2M €	8,5M €	4,2M €	8,5M €	4,2M €	8,5M €	4,2M €	8,5M €	4,2M €	8,5M €	4,2M €	4,2M €
Avustuskorotukset					6,0M €	6,0M €	6,0M €	6,0M €	6,0M €	6,0M €	6,0M €	6,0M €	6,0M €
Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen	0,0M €	4,3M €	0,0M €	4,3M €	0,0M €	4,3M €	0,0M €	4,3M €	0,0M €	4,3M €	0,0M €	4,3M €	4,3M €
Finavian lentoasemaverkoston ulkopuoliset lentoasemat	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €	0,9M €
Avustukset	23,7M €	29,7M €	28,3M €	26,8M €	30,2M €	19,6M €	17,2M €	15,4M €	15,4M €	15,4M €	15,4M €	15,4M €	15,4M €
Yhteensä	2231,2M €	2202,3M €	2134,0M €	2037,2M €	2437,0M €	2256,0M €	2263,1M €	2307,7M €	2355,3M €	2404,1M €	2454,1M €	2505,3M €	

Toimenpideohjelma - Verkot

Liikennejärjestelmäsuunnittelun ja tietopohjan kehittäminen

- Suunnitelman toimeenpanoa koskevia kehittämistoimia, mm. yhteensovitusta TEN-T-asetuksen vaatimukseen ja CEF-rahoitukseen sekä MAL-sopimusmenettelyihin kaupunkiseutujen yhteisrahoitteisten hankkeiden osalta
- Ennakoinnin, vaikutusarvioinnin ja seurannan kehittäminen, mm. liikenne-ennustemallin kehittäminen
- Valtio yhteistyössä kuntien, kaupunkiseutujen ja elinkeinoelämän kanssa yhtenäistää alue- ja yhdyskuntarakennetta, aluekehitystä, elinkeinorakennetta, elinkeinoelämän tarpeita ja liikennejärjestelmää koskevaa tietopohjaa.
- Liikennealan julkisten hankintojen kehittäminen

Valtion väyläverkko 1/2

Perusväylänpito

- Lisärahoitus 450 M€ vuodessa, yhteensä 1,75 mrd. € vuodessa + 2,5 % vuodesta 2029 (yht. 1,56 mrd. €)
- 2025-2028 siirto kehittämisestä perusväylänpitoon
- Hallitusohjelman investointiohjelman lisärahoitus huomioitu
- Vuodesta 2029 alkaen 50 M€ parantamisrahoitus, mikäli pvp:n rahoitustaso yli 1,5 mrd. €.
  - Liikenneturvallisuus priorisoiden huomioiden myös kaupunkiseudut ja käpy sekä elinkeinoelämän tarpeet
- Väyläverkon korjausvelan nousu saadaan taitettua vuodesta 2029 alkaen, päättyen noin 5,1 miljardiin euroon vuoteen 2036 mennessä.
  - Keski- ja alempi tieverkko elinkeinoelämän tarpeet huomioiden ja rataverkon välttämättömimmät tarpeet
- Mahdolliset täydentävät rahoitusmuodot
- Ellei rahoitustaso toteudu, myös verkon supistaminen keinovalikoimassa (tietopohjan kehittäminen tärkeää ennen sitä)

Valtion väyläverkko 2/2

Kehittäminen

- Valtion väyläverkon kehittämiseen n. 170 M€/v vuosille 2029-2036
- Välttämättömyysinvestointina sekä turvallisuuden ja kapasiteetin lisäämiseksi toteutetaan Digirata-hanke 100 M€/v
- Pääradan peruskorjaus aloitetaan vaiheittain vuodesta 2029 lähtien (ennakoivat työt hallitusohjelman Liite E)
- Hallitusohjelman investointiohjelman (Liite E) nimeämättömissä hankkeissa huomioidaan Väyläviraston investointiohjelma
- Rahoituksen kohdentamisessa huomioidaan kaikissa väylämuodoissa elinkeinoelämän, liikenneturvallisuuden ja huoltovarmuuden sekä sotilaallisen liikkuvuuden prioriteetit sekä TEN-T-asetuksen mukaiset vaatimukset erityisesti eurooppalaisilla liikennekäytävillä
- Infran kehittämisessä huomioidaan yhteensovittaminen ostoliikennesopimukseen tulevaisuudessa
- Nopeusrajoitusten tarkastelu

Meri- ja sisävesiliikenne

- Vesiväylien kehittämisessä huomioidaan teollisuuden investoinnit ja niihin liittyvä merikuljetusten kasvu sekä erityisesti huoltovarmuuteen liittyvät priorisoidut tarpeet
- Satamien takamaayhteyksien kehittämistarpeita arvioidaan osapuolten yhteistyössä myös huoltovarmuuden kannalta.
- Talvimerenkulun kehittäminen Ruotsin ja Viron kanssa palvelemaan Suomen elinkeinoelämän ja huoltovarmuuden kuljetustarpeita sekä jäänmurtajien uusimishjelma, joka huomioidaan talousraamissa
- Selvitys sisävesien raakapuun kuljetusten käyttäjätarpeista
- Huomioidaan merituulivoimapuistojen mahdolliset vaikutukset talvimerenkulun avustustarpeeseen
- Selkeytystä merituulivoimahankkeiden koordinointiin, vaikutuksiin ja suunnitteluun sekä toimijoiden rooleihin
- Meriliikenteessä valtio ja muut toimijat edistävät meriliikenteen hallinnan digitaalisten toimintaympäristön kehittämistä.

Suomen kansainvälinen saavutettavuus

- Pohjoismaista yhteistyötä syvennetään liikennejärjestelmäsuunnittelussa sotilaallisen liikkuvuuden, logistiikan ja huoltovarmuustarpeiden tunnistamisessa sekä digitalisaation ja kestävän ja älykkään liikennealan kasvuun liittyvässä yhteistyössä.
- Valtio arvioi ja selvittää raidelevyden muutosta erityisesti Pohjois-Suomessa sotilaallisen liikkuvuuden ja teollisuuden tarpeiden näkökulmasta. Valtio laatii TEN-T-asetuksen mukaiset selvitykset ja raidelevyden muutossuunnitelman. TEN-T-asetuksen mukaisen multimodaaleja rahtiterminaaleja koskevan markkina- ja ennakointianalyysin yhteistyössä toimijoiden kanssa.
- Valtio kehittää tietopohjaa kansainvälisten yhteyksien kehittämisen tarpeista ja niihin liittyvistä riskeistä. Näitä kansainvälisesti potentiaalisia yhteyksiä voivat olla uudet ja olemassa olevat yhteydet Suomesta Ruotsiin Pohjois-Suomessa, Merenkurkun yhteys Vaasasta Uumajaan sekä yhteys Rail Balticaan, ml. junalauttayhteys.
- Selvitetään uusien merenalaisten datakaapelihankkeiden tarpeellisuutta infran häiriönsietokyvyn ja resilienssin näkökulmasta.

Muiden hallinnoimat verkot (1/2)

Yksityistiet

- Valtionavustusten määrärahataso keskimäärin noin 6,5 M€ /vuosi
- Selvitys maantielautojen sekä yksityistielautojen kriteereistä
- Selvitys yksityisteiden kriittisestä infrasta huoltovarmuuden näkökulmasta

Katuverkko

- Kunnat kehittävät katuverkkoa koskevien tietojen kattavuutta, laatua ja käytettävyyttä. Kunnat osallistuvat aktiivisesti yhteisten kansallisten toimintamallien ja prosessien kehitykseen, jotka liittyvät liikenteen tietojen tuottamiseen, jakamiseen ja hyödyntämiseen.
- 30 km/h alueiden lisääminen taajamissa koulujen ja varhaiskasvatuslaitosten läheisyydessä

- Selvitys katuverkkoa koskevien valtioavustuskäytäntöjen kehittämisestä
- Liikkumisen ohjauksen avustus liikenneturvallisuutta, lasten ja nuorten liikkumista sekä käpyä edistäviin kohteisiin

Vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra

- Yhteensovitus jakeluinfraohjelman kanssa myös muiden liikennemuotojen osalta teknologianeutraalisti (ml. lentoliikenne). Mahdollinen raskaan liikenteen käyttövoimien jakeluverkon rakentumisen kiihdyttäminen infratuella.

Hankeyhtiöt

- Hankeyhtiöyhteyksien tarkastelu valtakunnallisin kriteerein

Muiden hallinnoimat verkot (2/2)

Kävelyn ja pyöräilyn toimet

- Valtionavustuksen määrärahataso keskimäärin noin 2,1 M€ /vuosi
  - (Valtio toteuttaa myös käpyä edistäviä kohteita parantamisrahoituksella ja varmistaa riittävän kunnossapidon tason)
  - Kuntien yhteistyössä tekemät edistämishjelmat
  - Kunnossapidon käytäntöjen kehittämien
  - Kulutapaosuuden kasvun edistämisen tavoite
  - Tietopohjan ja seurantatiedon kehittäminen
  - Selvitetään Social Climate Fund-rahoituksen rahoitusmahdollisuudet
- Osana SUMP-tukiohjelmaa kävelyn ja pyöräliikenteen edistämisen linjaukset

Lentoasemaverkosto

- Turvataan ja kehitetään Helsinki-Vantaan hub-asemaa
- Lentoasemaverkon laajuutta arvioidaan matkaketjujen näkökulmasta ottaen huomioon uudet käyttövoimat ja mahdolliset uuden liiketoimintamallit
- **Täydentyä**

Henkilö- ja tavaraliikenteen palvelut

Liikenteen digitaalisen ja teknologisen toimintaympäristön kehittäminen

- Liikenteen omaisuudenhallinnan, liikenteenhallinnan ja liikenteen palveluiden kehittämistä varten parannetaan yhteentoimivaa tiedon hallintaa. Tuetaan vakioitujen toimintatapojen kansallista käyttöönottoa ja arvioidaan lainsäädännöllisiä muutostarpeita. Pitkän aikavälin tavoitteena on muodostaa liikennejärjestelmästä digitaalinen kaksonen.
- Liikenteen tietokosysteemissä edistetään aktiivista vuoropuhelua, uusien teknisten ratkaisuiden käyttöönottoa sekä toimijoiden välisen luottamuksen vahvistumista liikenteen, liikkumisen ja logistiikan uutta digitaalista toimintaympäristöä luotaessa.
- Valtio arvioi ja toteuttaa sääntelyyn ja infrastruktuuriin automaatiokehityksestä aiheutuvia muutostarpeita ja seuraa automaation kehitystä kaikissa kulkumuodoissa. Automaatiokehityksen EU- ja kv-sääntelyyn vaikutetaan proaktiivisesti.
- Kunta- ja joukkoliikennetoimijat tunnistavat ja hyödyntävät liikenteen digitalisaatio- ja automaatiokehityksen mahdollistaman potentiaalin ja niiden edellyttämiä muutoksia sekä kehittävät esimerkiksi joukkoliikenteen järjestämistä ja rakennetun ympäristön suunnittelua näiden mukaisesti.

Liikenteen hallinta ja ohjaus

- Valtio kehittää liikenteen hallintaa kaikissa liikennemuodoissa vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin. Kehittämisessä huomioidaan toimintaympäristön muutokset.
- Valtio huolehtii liikenteen hallinnan ja ohjauksen perusrahoituksesta siten, että toimintaa pystytään edelleen kehittämään ja pystytään ehkäisemään häiriötilanteita ja onnettomuuksia ennalta sekä tehostamaan väyläkapasiteetin käyttöä, parantamaan liikenteen sujuvuutta, vähentämään liikenteen päästöjä ja vastaamaan liikenteen automaation ja digitalisaation tarpeisiin.

Viestintäverkot

- Valtio edistää viestintäverkkojen kehittämistä digitaalisen infrastruktuurin strategian ja Suomen digitaalisen kompassin mukaisesti.
- Valtio kannustaa ja pyrkii tukemaan mahdollisuuksien mukaan VR-Yhtymää ja teleyrityksiä parantamaan matkaviestinverkon kuuluvuutta junissa tarvittavilla toimenpiteillä.

Henkilöliikenteen palvelut 1/2

- Valtionavustusten kriteerien ja mittareiden tarkastelu sekä koko joukkoliikenteen rahoituskokonaisuuden jaon tarkastelu kokonaisuutena
- Kaukoliikenteen palveluiden kehityksen seuranta
- Pitkän aikavälin näkymä henkilöjunaliikenteen palvelujen kehittymiseen
- Valtio lisää tukea alueelliseen ja paikalliseen liikenteeseen, jotta nykyinen vähimmäispalvelutaso säilyy. Lisäkustannukset ovat 10 M€ vuodessa
- Aikataulu- ja reittitietojen laadun ja kattavuuden parantaminen
- Kunnat, joukkoliikenneviranomaiset ja markkinaehtoiset liikenteenharjoittajat jatkavat yhteistyötä lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuuden parantamiseksi
- Solmupistetoimijoiden yhteistyön koordinointi kunnille
- Selvitykset VR:n omistamien omaisuuserien siirrosta sekä asemapalveluiden järjestämiseen soveltuvista malleista
- Esteettömyysvision huomiointi toimeenpanossa
- Liityntäpysäköinnin huomioiminen osana matkaketjujen kehittämistä
- Julkisesti tuettujen kuljetusten kehittäminen kokonaisuutena
- Yhteysalusliikenteen määrärahalisäys 2 M€ vuodessa vuodesta 2029.
- Osana maa- ja metsätalousministeriön vetämää saaristolain uudistamishanketta laaditaan yhteysalusliikenteelle yhtenäiset järjestämisperusteet, jotka ottavat kantaa reitteihin, alusten vuorotiheyteen ja aikatauluun sekä alusten teknisiin ominaisuuksiin.

Henkilöliikenteen palvelut 2/2

- Pyritään luomaan hyvä toimintaedellytykset uusille markkinaehtoisille lentoliikenteen toimintamalleille, kuten tilaus/kutsuliikenteelle, joka voivat käyttää vaihtoehtoisia polttoaineita.
- **Täydentyy**

Tavaraliikenteen palvelut

- Teollisuuspoliittisen strategian kytkentä
- Varautuminen liikennejärjestelmän häiriötilanteisiin Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisesti
- Logistiikan digitalisaation periaatepäätöksen toimenpiteiden toteutumisen edistäminen: logistiikan tilannekuvatieto, edellytykset tiedonvaihtoa edistävien välitysalustojen toiminnalle sekä tiedon jaon ja hyödyntämisen periaatteet.
- Valtio tunnistaa satamien korostuneen roolin liikennejärjestelmän huoltovarmuuden varmistamisessa sekä satamien muuttuneen roolin energiahuollossa. Suomen ulkomaankaupan kuljetusten ja huoltovarmuuden vuoksi on ensisijaisen tärkeää huolehtia satamaverkoston tarkoituksenmukaisesta toiminnasta kaikissa olosuhteissa.
- Satamien kansallinen määräysvalta varmistetaan osana kansallista huoltovarmuutta niin normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissa.
- Satamat yhteistyössä valtion kanssa arvioivat TEN-T verkon ulkopuolisten satamien edellytyksiä nousta TEN-T-verkolle. Valtio muodostaa kokonaisnäkömyksen komissiolle esitettävistä muutosehdotuksista vuoden 2025 aikana.
- Valtio kohdentaa pienille ja keskisuurille yrityksille kuljetustukea. Kuljetustuki alentaa syrjäisillä alueilla toimivien pienten ja keskisuurten yritysten pitkien etäisyyksien myötä syntyviä kuljetuskustannuksia ja parantaa yritystoiminnan kannattavuutta näillä alueilla.
- Valtio (Traficom ja Väylävirasto) selvittää erikoiskuljetuksiin soveltuvan tieverkon kehittämistarpeita huomioiden mittoja ja massoja koskevan direktiivin neuvottelutuloksen.

Kumppanuudet ja ulkopuolinen rahoitus

Kumppanuudet ja ulkopuolinen rahoitus

- Selkeytystä muun muassa MAL-sopimusmenettelyihin, joissa käsitellään mm. maankäyttöä, joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräliikenteen sekä matkaketjujen kehittämistä, vaihtoehtoisten käyttövoimien edistämistä sekä tiedon hyödyntämistä liikennejärjestelmän kehittämisessä.
- Väyläverkon investointiohjelmaan sisällytetään myös MAL-seuduilla sijaitsevat väyläverkon kehittämishankkeet. Investointiohjelma toimii valtion väyläverkon osalta lähtökohtana seudullisessa ja alueellisessa liikennejärjestelmäsuunnittelussa ja MAL-sopimusneuvotteluissa.
- Yksittäisten kaupunkien tai maakuntien ja valtion välisissä aluekehittämiseen liittyvissä sopimuksissa valtio edistää Liikenne 12-suunnitelman mukaisia toimenpiteitä huomioiden alueelliset erityispiirteet.
- **MAL-sopimuksia koskevat toimenpiteet valmistuvat myöhemmin**
- **Sopimuksellisen yhteisrahoitusmallin periaatteet** pysyneet samoina, tarvittaessa sovitetaan yhteen VERA-työn kanssa
- Suomen painopisteet mahdolliselle CEF III-rahoitusohjelmalle ovat sotilaallisen liikkuvuuden tarpeiden huomiointi, mahdollisten raideleveysmuutosten rahoitustarpeet, ERTMS:n, liikenteen digitaalisaation ja jakeluinfran kehittäminen sekä talvimerenkulun rahoitustarpeiden huomiointi.
- Myös muita EU:n rahoitusinstrumentteja hyödynnetään laajalaisesti mm. liikenteen digitalisaatio- ja automaatiokehitykseen.
- Tavoitteet rakennerahastorahoituksen hyödyntämiselle
- Selvitetään Nato-rahoituksen hyödyntämismahdollisuuksia
- Valtio ja kunnat jatkavat julkisten hankintojen kehittämistä tavoitellen innovatiivisten julkisten hankintojen määrän kasvua.
- Yhteensovitus verotuksen ja rahoituksen kokonaisuudistukseen

Kansainvälinen vaikuttaminen

- Valtio vaikuttaa kansainvälistä ja Euroopan unionin lainsäädäntöä ja valtiosopimuksia valmisteltaessa aktiivisesti siten, että se tukee valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteita sekä parantaa erityisesti Suomen kansainvälistä saavutettavuutta ja kilpailukykyä.
- Vaikuttamiseen kansainvälisissä säätelyä tuottavissa järjestöissä kuten kansainvälinen merenkulkujärjestö ja kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö panostetaan.
- Valtio pyrkii pitkäjänteisesti matkailun edellytysten ja kansainvälisen saavutettavuuden parantamiseen muun muassa kansainvälisin lentoliikenne- ja tieliikennesopimuksin